

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și administrațiunea :

Brașov, piața mare Nr. 22. „Gazeta“ iese
Miercuri, Vineri și Duminică.

Prețul abonamentului :

Pe unu an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe
trei luni 2 fl. 50 cr. Teri esterne pe șase
luni 14 fr., pe an 28 franci.

Anul XLVII.

Să prenumere :

la poștele c. și r. și pe la dd. corespondenți.

Anunțurile :

una serie garmondă 6 cr. și timbru de 30
cr. v. a. pentru fiecare publicare. — Scri-
sori nefrancate nu se primesc. — Manu-
scripte nu se retrămit.

Nr. 5.

Vineri 13 (25) Ianuarie.

1884.

Brașov 13 Ianuarie st. v.

Pre cându scriem aceste rânduri se discu-
tă în parlamentul din Viena o cesiune de
cea mai mare însemnătate principiară și reală
pentru monarhia noastră. Este cesiunea limbei.

Pote nimeni nu e în stare ađi de a apretia
mai bine decât noi ce tesaur neprețuit este
pentru unu popor limba sa și cât de multu
este condiționată viața, libertatea și desvol-
tarea s'a națională prin dreptul de limbă.
Fără acestu drept, fără garanțiile necesare
pentru apărarea și cultivarea limbei sale, nici
o națiune nu poate exista, libertate și progresu
nu pot fi pentru ea fără de limbă. Unu po-
por, care nu se poate folosi de limba sa în
viața privată și publică trebuie să dea in-
depră în toate și trebuie să se slabescă și să se
vestească cu încetul ca o plantă, la care nu
potu strabate rațele soarelui.

Amu dăsu că ađi pot nimeni nu scie se
prețuiescă mai bine de cât noi valoarea drep-
tului de limbă în stat, pentru că în tota mo-
narchia austro-ungară nu există popor, a că-
ruia limbă să fiă mai multu nedreptătită, batjo-
curia și prigonită, ca limba poporului român.
Cându amu dăsu „noi“, n'amu înțelesu pe toți
Românii. Din nenorocire nu sunt încă toți des-
tul de părăsi de mare prețu celu are limba
pentru viața unei națiuni, căci la dincontra nu
s'ar află între cărturarii noștri așa de mulți.
cari, decât sciu și o altă limbă străină, neglijă
limba mamei lor în favoarea acesteia. Despre
străbunii noștri din Dacia spune istoricul, că
se luptau mai multu pentru limbă decât pentru
viața. Trebuie să credem că amu începutu a
degenera cându vedem ađi în multe locuri cu
ce servilismu dejositoru emuleza o parte din
cărturarii români între sine în îmbrășarea lim-
belor străine pe contul dulcii limbe stră-
moșeci.

Se trecem înse la obiectu. Voim se vor-
bim la cesiunea limbei în Cislaithania austri-
acă. Cetitorii noștri își vor aduce aminte de
siguru de vestita ordonanță, prin care cabine-
tul de „împăcare“ a lui Taaffe s'a încercat
se slabescă supremația limbei germane în Bo-
emia, în favoarea Cehilor, pe cale administra-
tivă. Ordonanța acăsta, deși nu conține vre-o
dispozițiune apăsătoare pentru Nemți, a întâmpina-
tu dela aparițiunea ei o crâncenă opozițiune
din partea acestora.

Nemții nu voru ca limba germană se fia
coordonată limbelor naționalităților celorlalte, ei
voiescu ca aceste să fie subordonate idiomului
german, pentru care reclamá privilegiul de
„limbă a statului“. Din contra Cehii și celelalte
naționalități ceru coordonarea și încatu privescu
pozițiunea mai înaltă a limbei germane ca una
ce se întrebunțază în afacerile statului o ac-
ceptă de facto, nu înse și de jure. Decă limba
germană s'ar decretă printr'o lege pozitivă de
limbă a statului — cum sa făcutu în Ungaria
— urmarea ar fi că din pozițiunea ei astfelu
privilegiată limba germană ar avé tendința de
a cuplesi cu încetul limbele negermane și a le
câimici autonomia lor.

Nemții centraliști s'au sfătuit multă vreme
cum ar puté resturna ordonanța ministerială pri-
vitoare la egala îndreptărire a limbelor în Boemia.
Resultatul sfătuirilor lor culminează în pro-
punerea deputatului Wurmbrand, care cere dela
guvern, ca se prezenteze unu proiectu de lege,
care pe lângă decretarea limbei germane ca
limbă a statului, se reguleze întrebunțarea lim-
belor din diferitele teri în oficiu, școlă și în
viața publică.

Este caracteristică declararea ce a făcut o
comitele Taaffe cu privire la acăsta propunere.
Elu a dăsu, că guvernul nu crede, că a so-
situ timpul pentru o lege de limbă, pentru că
unei asemenea legi trebuie se premergă mai
ântăiu o înțelegere între diferitele naționalități.
Adeverul este, că comitele Taaffe voiescu se
cruce pe Cehi, cari cu dreptu cuvântu vedu
amenințatu dreptul lor de limbă prin pro-
pusa decretare a limbei germane de limbă a
statului.

Mai sunt afară de acăsta și alte împrejurări
cari complică cesiunea limbei în Austria. Cle-
ricalii și conservativii nu voiescu ca să li se
concedă Cehiloru toate drepturile naționale și de
limbă, căci atunci n'ar mai puté se-i aibă la
mână ca acum. De altă parte sunt considera-
țiuni față de puternicul elementu germanu din
întru și din afară cari impun omeniloru de
statu austriaci mare băgare de sémă.

Nu mai încape îndoielă că majoritatea camerei
va respinge propunerea lui Wurmbrand, nu se
scie însă decât se va primi o moțiune de trecere
la ordinea dălei nemotivată sau motivată într-
un mod, care se potă liniști pe Germani. În
totu casulu discușiunea din Reichsrath asupra
cesiunei limbei de stat posedă și pentru noi
cești de dincă de Laitha o mare importanță
principiară.

Cronica evenimentelor politice.

În Croația începe a se stabili abso-
lutismul definitiv. Organulu d-lui Tisza,
„Nemzet“, dăce că astădi în Croația domnescu
numai amenințările și atacurile personale ale
ultraștilor, cari voiescu se-și întărescă do-
minarea prin turburarea elementelor pacifice și
periclitarea siguranței publice. „Față de asemeni
aparțiuni — adauge „Nemzet“ — nu mai e
speranță că guvernul croatu va puté sustine
liniștea și ordinea în țera cu mijloce ordinare ;
nu-i mirare dăr decât se dăce, că sunt de lipsă
în Agram măsuri extraordinare. Celu din urmă
vorbitoru în desbaterea adresei, deputatul Ivici,
a caracterisat situația critică a Croației forte
bine cându a dăsu : „Căți ani, seu mai bine dăsu
câte luni, credeți că va mai dură pactulu nostru
cu Ungaria, decât în ultimii 15 ani ne-a dusu
pană la desperare, miseria și sărăcirea poporu-
lui ? Pactulu nu se mai poté sustine și nici nu
mai există de dreptu, deorece se violază necon-
tenitu ca contractu bilateralu de cătra unulu din
cei doi compaciscenți. Nu ne mai rămâne dăr
altă decât de a plange înaintea trepteloru tro-
nului regal și de a-lu rugă să ne dea scutul
seu puternicu. Regele este în statu factorulu
celu mai constituționalu, nu detrage dăr nimicu
constituțiunei, decât vom primi adresa lui Voi-
novici.“

„Coresp. polit.“ află din Agram, că Banulu
avea rescriptulu de amânare încă la finea
lui Decembre 1883 în mână și totodată mai avé
un rescriptu pentru disolvarea dietei. Era
lăsatu la chibzuiela Banului, de care din aceste
duo rescripte se folosescă. Acăsta ilustrază
situațiunea și ne arată din nou că firele miș-
cării croate se întind până la Viena.

Despre călătoria d-lui Tisza la curtea din
Viena se scriu multe. Unu momentu s'a vor-
bitu chiar de-o crasă ministerială și de inten-
țiunea dlui Tisza de ași da demisiunea. Con-
flictulu permanentu cu Croația apoi celu mai
nou conflictu cu magnații erau evenimente des-
tul de seriose pentru ca d. Tisza se sémță
necesitatea de a raportă monarhului asupra
situațiunei. Acestu raportu l'a și făcutu și „Coresp.

de Budapesta“ anunță că „tote propunerile minis-
trului-președinte au fostu pe deplin aprobate de
cătra corună și că mai multe proiecte de lege
ce voru fi prezentate în curându dietei au pri-
mitu aprobarea prealabilă.“ Ne putem închipui
cam ce felu de surprize poté se continua aceste
proiecte decât cetim următoarele într'o corespon-
dință din Pesta : „Este ca și siguru, că o crasă
nu există în acestu momentu și că, decât și d.
Tisza și-a oferitu demisiunea, stadiulu acesta
este deja învinsu și că d. Tisza se bucura de
sprijinulu deplinu alu coronei pentru acți-
unea s'a viitoare atatu față de Croați, câtu
și față de cei din Ungaria“ . . .

Crisa s'a amânatu așadăr, momentulu hotari-
toru încă n'a sositu, joculu se va continua. Se
priveghiamu !

Interesante detaluri publică „Westungarischer
Grenzboten“ asupra compunerii și activității bi-
roului de presă din Budapesta. „Personalulu
acestui birou — dăce numita fôie —
se compune din membri jidovi, și directorulu
este Jidovu. Bioulu de presă din Pesta pro-
vede foile guvernamentele din provincia cu ar-
ticuli de unulu și acelașu cuprinsu, cari în aceeași
di se publică în totă țera. La aceste sunt a se
adauge foile litografate subvenționate cumari sume,
pe conta bunăstării comune, precum e „Corespon-
dința de Budapesta“ redigată de cătra Jidovulu
Ioan Futaky, care face cunoscute celorlalte foi tote
afacerile guvernului, desminte tote scirile nefa-
vorabile guvernului și „Országgyűlési értesítő“,
redigată de Evreulu Egyesy, care lucră în
acelașu modu pentru guvern. Pentru aceste
servicii guvernulu le imple Jidoviloru buzuna-
rele cu aur. Jidovulu Futaky este mai bine
dotatu, decât unu ministru. Elu poté să trăie-
ască ca unu prinț și-și poté face tote plăce-
rile. Elu are o locuință mobilată cu celu mai
mare luesu, o trăsura strălucită, trăiescu ca
un cavaleru. Elu poté se-o facă, căci veni-
turile sale anuale sunt dela 20—25,000 florini.
Afară de foile amintite mai sunt și foile semio-
ficiale redigate și servite numai de Jidovi și
filosemiți, foile hahamiloru „Pester Lloyd“ și
„Nemzet“, cari și-au câștigatu prin schimonosirea
faptelor unu tristu renume. Si aceste
foi capeta subvențiuni însemnate dela guvern.
„Pester Lloyd“ ca fôia comercială n'ar avé
lipsă de ele, pentru că și așa are destu abo-
nenți, dăr „Nemzet“ ulu celu fără de abonați
ar trebui să-și închidă butica, decât guvernulu
jidanofilu nu i-ar ajută cu sume însemnate.“

Redactorulu-șefu alu diarului „N. fr. Presse“
a avut o convorbire cu ministrulu de esterne
al Rusiei d-lu de Giers, pe timpul câtu
a petrecutu acesta în Viena. Din împărțările
ce le face în diarul seu asupra acestei con-
vorbiri aflam, că Giers a fostu mulțumitu cu
primirea, ce i s'a făcutu. Elu mai antăiu a
voitu să viziteze numai pe fia-sa la Montreux,
dăr a căpetatu o invitațiă dela principele
Bismark la Friedrichsruhe și în Montreux
a primitu o scrisore dela ambasadorulu rusu
din Viena, care îi împărțasi, că este dorința
împăratului Franciscu Iosifu de alu
vedé și în Viena. Giers s'a grăbitu a satisface
acestei dorințe cu atatu mai vartosu cu câtu
elu este unu amic personalu alu comitelui
Kalnoky. „Putem dăr să privim călătoria
D-vostre ca o garanțiă de pace ?“ întrebă redac-
torulu. „Nu ca o garanțiă, ci ca o do-
vadă a păcii“ răspunde Giers. Acestu răs-
punsu e caracteristicu. Cum și cu ce aru și
putea garantă d. Giers pacea ? Destulu, că vi-
sita sa e o dovadă, că Rusia încă nu voiescu
să se bată cu Austro-Ungaria. D. Giers a ac-
centuat, că aceste doué imperații n'au purtat

până acum încă niciodată războiul între sine, de ce nu se p^otă elⁱ înțelege și în viitor^u fără război? În sfârșit^u a făcut^u asigurările obi-
cuite despre intențiunile pacifice ale Suveranului său, care dă direcțiunea politiceⁱ esteri-
ore, elⁱ (Giers) este numai „instrumentul^u“
imp^{er}atului. Afacerea bulgară a numit^o Giers
„locală“. Rusia respect^ă independența state-
lor^u balcanice și starea ce a creat^o tratatul^u
dela Berlin^u. Cestiunea patriarhatului este
gravă și serioasă carăși îns^u numai locală și
nici cestiunea Egiptului nu va turbura pacea.

D. Samuelson^u, cunoscutul autor^u al lu-
crării: „România, trecutul și prezentele ei, a
ținut^u dⁱlele aceste la institutul^u mecanic^u din
Bradfort, o conferință asupra Româ-
niei. Asistența era din cele mai numeroase.
„Românul^u“ publică după „The Liverpool Mer-
cury“ din 16 Ianuarie, resumatul^u acestei con-
ferințe: „D. Samuelson, a făcut^u în puține
cuvinte istoricul^u dezvoltării României. Elⁱ
vorbi^u despre bravura Românilor^u în timpul^u
războiului ruso-turc, care a fost^u urmat^u de
tratatul^u din San-Stefano. Cea mai mare parte
a discursului d-lui Samuelson a avut^u de ob-
iect^u îns^u condițiunea actuală a regatului, pe
care l-a descris^u după date geografice și topo-
grafice, făc^und^u și o descrițiune a capitalei și
a locuitorilor ei, a diferitelor clase, ce comp-
un^u societatea română. Vorbⁱ apoi de Con-
stituțiune, care s^{em}enă cu cea a Franței, cu
deosebire, că în România domnesce un^u Rege
în locul^u unui Președinte. Vorbⁱ de legile pe-
nale și instituțiunile criminale ale țerei, s'a
ocupat^u cu emanciparea țeranilor, care s'a în-
t^{em}plat^u în 1864. Conferențiarul^u a atras^u lu-
area aminte a auditorului său asupra condiți-
unei actuale a țeranilor și a făcut^u oare care
comparațiuni cu starea micilor proprietari din
Anglia și Irlanda. Cea din urmă parte a dis-
cursului d-lui Samuelson a avut^u de obiect^u
societatea mai înaltă din România. Elⁱ a fă-
cut^u oare care destăinuri asupra relațiilor lor^u, ce
a avut^u cu un^u din omenii cei mai însemnați
ai țerei și descrie cu d'amănuntul^u visita ce
fac^u la curte în urma unei invitațiuni ce primi
dela Rege. Intrevederea ce a avut^u cu Regele
și Regina a avut^u o strânsă legătură cu afaceri
de un^u interes public. Cu această ocaziune
Regina i-a arătat^u mai multe modele din țese-
turile de casă ale țeranilor, precum și câteva
costume naționale, cari sunt purtate acum de
d^{om}nele din cea mai înaltă societate. Confe-
rențiarul^u a arătat^u numeroase ilustrațiuni con-
sist^und^u în cea mai mare parte din fotografii
d'ale locuitorilor. A arătat^u apoi mai multe lucruri
făcute de țerance-române, sub priveghiarea Re-
ginei. Aceste țesături vor^u fi duse apoi la Li-
verpool, pentru a fi espuse și acolo. Materialul^u
ea și lucrarea sunt opera țerancelor^u. La sfâr-
șitul^u conferinței, Dr. Fraser, președintele in-
stitutului, a exprimat^u mulțămiriile sale d-lui
Samuelson, care a fost^u aplaudat^u în modul^u
cel^u mai calduros^u.“

Se vede că începem^u a ne apropia de prima-
veră, căci diarele din Viena debut^ă cu o scrie
picantă din Muntenegru. Doi emisari mun-
t^{en}egreni mers^{er}ă la Misidii în munți, spre
a înscena o resc^{ol}ă în favoarea unirei ac^{es}-
tor^u ginți cu Muntenegru. Miridiții i-au pri-
mit^u cu totă onoarea și au delegat^u din parte-le
doi reprezentanți spre a purta în viitor^u nego-
țiarile cu principele Muntenegrului.

Totodată se anunță din Cetinie că prin-
cipele Nichita a chemat^u 4000 de omeni sub
st^{eg}u cu scop^u de a ocupa cu puterea teri-
toriu^l Gusinie, care a fost^u cedat^u Munte-
negrului de înalta P^ortă.

Asupra țerei ce domnesce a^u în Serbia
scrie diarul^u frances^u „La Bataille“ :

„Crudul^u Milan^u, despotul^u Serbiei, a pri-
mit^u dela servitorul^u său Cistic^u, președintele
consiliului de ministri, raportul^u celei din urmă
insurrecțiuni socialiste republicane, provocată de
multele abuzuri de putere. 94 însurgenți au
fost^u condamnați la m^orte: 20 au fost^u execu-
tați; la 63 li s'a schimbat^u ped^{ep}sa într'o în-
chis^ore mai multă s^{eu} mai puțină lungă; 563
au fost^u condamnați la munca silnică pe timp^u
mărginit^u; 73 la reclusiune. Dece revoluționari
au isbit^u se scape din ghiarele spionilor
tiranului. „Sângele face se nască resbunatori,
după cum apa face se înverzescă brazdele“,

dice refrenul^u din „Krakoviak“, un^u vechiu
cântec^u revoluționar^u polones^u.“

Numirea ministerului conservativ^u Can-
ovas a produs^u în Spania mari îngrijiri. Cu-
rentul^u opiniunii publice a silit^u acum pe Can-
ovas de a face prin foi declarații liniștitoare
asupra planurilor și tendințelor lui. Înainte
de t^ote se desminte, că Canovas ar a^oși se fac^ă
o călătorie în Germania și că schimbarea cabi-
netului ar fi un^u rezultat^u al^u călătoriei prin-
țului de cor^onă germană. — Castel^{ar} a
c^ăp^{et}at^u o mulțime de telegrame din Franța,
cari îl felicita pentru discursul^u lui; elⁱ este
așteptat^u în Paris. Șeful^u republicanilor ra-
dicali Zorilla va publică un^u manifest^u cătră
națiunea spaniolă.

O voce asupra situațiunei.

Din nordul^u Ardélului Ianuarie 1884.

E ceva greu în aer^u. Toți așteptă o schim-
bare. Clotanii din naia lui Tisza fac^u semne
de a-o p^{ar}ăsi; dovadă că naia se află în peric-
ul^u. Omenii se într^{eb}ă cu curiositate: oare pro-
iectul^u de casătorii mestecate se fie aceea st^{anc}ă,
de care se va frânge naia cea m^{ândr}ă a dlui
Tisza? Politicii mai departe ved^{et}ori sci^u, că
acest^u proiect^u e numai pretest^u pentru de a
se angagia lupta, care se pregătesce de mult^u.

Tisza s^{em}te de mult^u, că în giurul^u lui se
mișcă ceva cu intențiuni ostile; vede nuorii
gri, ce se redică pe orisonul^u guvernării sale.
Ca strateg^u bun^u n'a voit^u să d^e timp^u inimic-
ilor^u săi, ca să se organizeze și alieze. Ved^u
d^und^u lupta neevitabilă a voit^u să-o lupte în
deplina splendor^e a puterii sale și cu presti-
giul^u încă neperdut^u de învingetor^u. A anga-
giat^u d^{er} lupta pentru vestitul^u proiect^u de lege
făcut^u inadins^u așa, ca de-o parte să-l^u p^ota
primi marea majoritate a camerei deputaților
și în cas^u de respingere din partea magnaților,
pe cari ii scia, că se pregătesc în contra lui,
pe aceștia să-i împingă a se arăta intoleranți și
a-și atrage suspiciunea de reacționari, ca să p^ota
apoi scula în contra lor^u tot^u „nemzet“-ul^u —
de noi cestialități firesce nu e vorba — cu ca-
mera deputaților cu tot^u.

Precum vedem^u Tisza s'a arătat^u beliduce
dester^u nu numai în alegerea timpului, ci și
în compunerea planului bătăliei. Norocul^u lui
proverbial^u îns^u l'a p^{ar}ăsit^u în această luptă. La
început^u t^ote mergeau bine. Camera deputați-
lor^u i-a primit^u cu mare majoritate și fără de-
osebire de partidă proiectul^u și după-ce l'au
respins^u casa magnațiilor lor^u a hotărât^u cu oare-
șicare semne de indignațiune în unanimitate a li-se
retramite fără esplicațiuni proiectul^u spre pri-
mire.

La a doua votare în camera magnaților
îns^u proiectul^u d-lui Tisza căd^u peste aștep-
tarea lui și a partidei sale. De atunci înc^oce
t^otă lumea scie și vorbesce că lupta pentru pro-
iectul^u de lege, ci pentru domnirea absolută a
d-lui Tisza. Lupta e că și perdută din partea
d-lui Tisza, prestigiul^u de învingetor^u iresisti-
bil^u sdruncinat^u, fricoșii încep^u a deveni cura-
gioși, amicii lui fățarnici încep^u a-și depune
masca.

Bărbații de influință și magnații țerei s'au
saturat^u de donchișotăriile d-lui Tisza, de șar-
latanăriile lui politice și nu mai vor^u să se
uite cu mâinile în sîn^u, cum aprinde dlui flăc^{ar}-
ile urei de rassă în t^ote unghiurile țerei, cum
se calcă în piciore legile prin deregetorii dlui
la Tabajdy, cum se duce țera cu pași răpedi
spre bancherot^u, cum dispare de pretutindeni
morală publică sub această domnire cu masca li-
beralismului pe față și cu esistențele sale catil-
nare în sîn^u. Ei vreau de acum înainte să se fo-
losescă de drepturile lor^u și ca cei-ce au a per-
de mai mult^u prin evenemintele pregătite de
dlui Tisza să eserceze influința puternică asupra
guvernării țerei.

„Schimbarea domnilor^u, bucuria nebunilor^u.“
— Cunoscu bine această dicală românescă și
tot^u trecutul^u n^{em}ului nostru dovedesce adev^{er}-
rul^u ei. Totuși leg^u speranțe de căderea cabi-
netului Tisza și înlocuirea lui prin elemente
conservative. Etă pentru ce :

Mai rău decât sub domnirea d-lui Tisza
nu ne p^ote merge. N'avem^u nimic^u de a mai
perde, prin urmare de acum înainte numai căș-

tigă putem^u. Tisza a folosit^u naționalitățile ca
jertfe molcomitoare față de maghiarismul înfu-
riat^u pentru mulțimele de sacrificie, ce i s^u
cereau în libertate, principie și avere, ca să s^u
p^ota susține la putere.

Tisza ne-a scos^u din t^ote oficiile țerei, ca să
p^ota impl^e gurile acelor^u, cari i serviau de ro-
instrumente, i cântau lauda și i susțineu popu-
laritatea. Justiția e neaccessibilă pentru cei
nu sunt Maghiari, pentru-că judecătoriele s^u
pline cu omeni de aceea, cari nu se p^ote înțe-
lege cu pop^orele, cărora sunt chemați a le face
dreptate, Justiția d-lui Tisza n'are de scop^u at^u
a face dreptate, cât^u a silⁱ pe omeni să învețe un-
resce. Administrațiunea e asilul^u cortesilor^u bine-
meritați, cari în gură p^orta tot^u idei nou^e și devise
salvatore de stat^u d^{er} — nu uita nici un^u minut^u
de folosul^u lor^u. Ideile cele salvatore de stat^u
sunt bune, ca să delature prin ele pe pericu-
loșii concurenți nemaghiari. De aci devisa
Tabajdy: că cine nu dă garanția destulă
credița sa cătră idea de stat^u maghiar^u, nu
p^ote să fie, și decă este, nu p^ote să rămân
deregătoriu. Fioresce, că garanția de stat^u este
îndată-ce cineva e nascut^u Maghiar^u și amb-
după deregătoria. Er dintre ai noștri nici Sim-
nescu, ba nici Mihálka László nu dau destul
garanția, căci — sunt^u Români de nascere.

Pentru greutatele țerei ni se trage pelea pest
cap^u: d^{er} din mili^onele st^orse din sângele po-
p^orelor^u nu se face nici măcar^u o scoală ne-
maghiară — căci nu sunt bani. Bani^u trebuesc
pentru demonstrațiuni domnesce. Seghedinul^u
pentru că e un^u oraș^u unguresc^u a renas-
cut^u ca fenicele din cenușă — strigă cu tot^u
d^{er} de cele 25 mili^one cheltuite pe bulevard
și edificie monumentale nu-și aduc^u aminte
Nu scim^u ce au obținut^u drept^u deslaunare de
aceste mili^one cei-ce 'si-au perdut^u t^otă avere
lor^u în unde, și m^{ang}ai^u-se-vor^u oare d^{en}șii pe-
tru perderea lor^u cu aceea, că acum p^ote cer-
pe bulevarde, d^{er} aceea scim^u, că d-lui Tisza
și redică monumente neperitoare chiar^u și di-
desastre elementare.

Ce ne p^ote ajunge mai rău decât o as-
men^u guvernare și cine ne p^ote ap^{es}ă mai cum
plit^u decât Tisza? D^{en}sul^u, nici decă ar vr^u
nu ne mai p^ote fi drept^u, nu ne p^ote aduc^u
ușurare; pentru-că atunci ar treb^u să se-și rene-
tot^u trecutul^u și se-și demisioneze legi^onele
slugi flam^{and}e, fără de ajutoriul^u cărora nu s^u
p^ote susține nici 24 de ore. Un^u guvern^u basat^u
tot^u pe ficțiuni nu p^ote esista decât prin fi-
țiuni.

Din contra un^u guvern^u ieșit^u din sîn^u
clasei celei mai avute, mai culte, mai cu aucto-
ritate și mai cu influință în stat^u, nu se p^o
basă pe drojdiele societății, nu se p^ote dem-
la ficțiuni și aventuri politice, nu p^ote se pe-
secuteze limbi și naționalități, nu p^ote să at^u
ura între pop^ore și să se j^oce cu bună-star^u
țerei fără de a-și pune în joc^u auctoritatea, le-
litatea cavalerescă, creditul^u la locurile m^{ai}
înalte, averea și siguranța proprie. Vederile m^{ai}
cosmopolitice ale acestei clase a societății vo-
face să încete cel^u puțin^u politica hid^osă
rassă, s^{eu} de nu îndată la început^u de tot^u
măcar^u vor^u alina consecințele ei sc^{ar}nave
periculose statului.

Sci^u bine, că nici guvernul^u conservativ^u
ieșit^u din sîn^u claselor^u mai înalte ale soc-
tații nu se va bate — mai ales^u la început^u
după aceea, ca să satisfacă pretensiunilor^u ju-
ale nemaghiarilor^u din țera și că vom^u av^e
suferim^u cât^u-va timp^u și dela acesta nedrept^u
d^{er} este un^u soi^u de ușurare și într'aceea,
nu te bat^u tot^u în cap^u, ei mai dau și pe
lături; apoi și dela aceea depinde mult^u,
cine te bate. De nu vor^u sc^{ap}ă naționalitat^u
sub un^u guvern^u conservativ^u de lovituri,
sigur^u vor^u sc^{ap}ă de provocări injuri^ose și lu-
insulte. Acestă încă va fi o mare ușurare pen-
ele. Apoi să nu uităm^u, că d'incolo de Lait^u
un^u om^u conservativ^u lucră pentru împăc^u
și egala îndreptățire a pop^orelor^u.

Sub un^u guvern^u ieșit^u din sîn^u societ^u
mai înalte apucăturile febrile și fără de pla-
se în politica de a^u trebue să înceteze, ear
rala publică să se îmbunătătescă.

Naționalitățile din țera, cred^u eu au d^{er}
tate a speră ceva mai bun^u din schimbările
bat^u la ușa țerei, d^{er} și mai mare dreptate
a se bucură de clatinarea guvernului Tisza.

Certa bisericească în Turcia.

De unu timpu 6recare s'au născut6 între patriarculu ecumenicu din Constantinopolu Achim6 III și între înalta P6rtă otomană mari neordări și neînțelegeri pentru că P6rtă voiesce să reducă privelegiile, de cari s'au bucurat6 patriarhii ecumenici Constantinopolitani din zilele lui Mahomet6 II cuceritorul6 Constantinopolului. Mai cu sēmă voiesce să reducă sfera de activitate a jurisdicțiunii patriarhale în estiuuri juridice, în care se tracteză despre verea supușilor otomani. Până aci patriarhatul6, în baza privilegiilor sale asupra creștinilor orientali, forma stat6 în stat6. Acuma Turcia la apusul6 imperiului s6u voiesce să educă drepturile patriarhale și să atragă la sine acele cestiuni de natură civilă și să le decidă deregatoriile otomane. Acēsta a dat6 oricinā la conflictul6 memorat6, din care causă patriarcul6 nevoind6 să-și lasē privelegiile și-a dat6 dimisiunea. Asupra acestui conflict6 scrie în Constantinopole dela 10 Ianuaru st. n. un6 correspondent6 al6 lui „N. fr. Presse“ următorele:

Sămbatā în ajunul6 Crăciunului grecesc6 trimise Sultanul6 printr'un6 secretar6 dela palatul6 s6u ordin6 la marele vizir6, să iea m6sur6, ca patriarcul6 ecumenicu, deși nu mai este în oficiu, să se demitā și să ier6nească în biserica patriarhală liturgiā și în ziua de crăciun6 să s6v6rșescă serviciul6 umnețesc6 și totdeodată să imputernicescă și pe mitropoliți și pe Episcopi din diferitele diecese, ca să facă asemenea. Se temeau, că cu acēstă ocaziune ortodocșii cei fanatici vor6 face demonstrațiuni esecutive și turbulente. Said-pașa îndatā chemă pe unul6 din cei mai influenți membri ai consiliului național6 din anar6 la sine și comunică în presința ablegatului6 înm6rătesc6 și a ministrului de justiție doriința Sultanului și rugă pe omul6 influent6, ca să m6rgă la patriarcul6 și dela el6 să caute a obținē, ca în interesul6 public6 să dē ascultare doriinții Sultanului. Acēsta necercare nu reuși. Patriarcul6 declară verde, că dimisiunea sa il6 pune în rangul6 unui simplu prelat6 al6 bisericii ortodoxeșii, că nu se mai s6mte autorizat6 de a face aceea, ce-i cere Sultanul6; ēsta fost6 cuv6ntul6 lui celu din urmă și guvernul6 a rebut6 să se mulțumescă cu acēsta bine, r6u. Fiind6 scaanul6 patriarhal6 este vacant6 și Metropoliții Episcopi nu erau autorizați de a lua parte la serviciile sante, astfel6 slujiră liturgia în serbatorile crăciunului în t6te bisericele numai preoți de r6nd6. Poziția a luat6 m6surile cele mai rigurose pentru ca să asfină ordinea. Patrul6 numeroase circulară prin stratele din Pera și din Galata și mai cu sēmă din partele acelea, pe unde locuiesc ortodocșii, d6r nicăirea miștea publică nu s'a turburata. Grecii pretutindeni observă o atitudine d6mnă și corectă în tot6 timpul6 serbătorilor. Poporul6 grecesc6, crede, că Rusia priveghēză asupra lor6 ca o mamă bună și mai cuv6nd6 va începe cu Turcia un6 nou r6sboiu decăt6 să sufere ca guvernul6 otoman6, să atace privilegiile bisericii ortodoxe.

Acēsta este un6 cercul6 al6 opiniunii publice, pe care a-l6 înregistra, de sigur6 nu este un6 lucru neasemnat6. Între P6rtă și patriarhat6 s'au întreprins6 până acuma prin mijlocirea notabililor6 comunei ortodoxe negociațiuni, spre a îngheba, un6 compromis6 între am6ndou6 partidele, cari ar concede guvernului, ca să se retragă cu on6re din acēstă afacere pin6să, d6r acuma nu se p6te spune cu siguranță, că a ajunge la scopul6 dorit6. V'am6 comunicat6 de mult6 cele dou6 puncte, în privința cărora se p6te vedea o înțelegere între am6ndou6 partidele. Unul6 între acestea dou6 puncte se referesce la dreptul6 asupra școlilor6 grdeesc6 celalalt6 asupra jurisdicțiunii preoților6 de r6nd6 în cause juridice și civile. D6r patriarcul6 pe lângă t6te ofertele acestea de împăcare căruiesce pe lângă aceea, că el6 nu posedă calitatea de a le primi și de a le discuta, de6rece numai ocupă pozițiunea recerută pentru acēsta. El6 cere se-i dea lui guvernul6 un6 verat6 în forma aceea cum6 au dat6 la ceilalți patriarhi. Decă își p6te ocupa scaunul6 patriarhal6 între aceste împrejurări și decă tr'adev6r6 va fi capul6 recunoscut6 al6 bisericii ortodoxe, atunci se va învoi de a lua în considerațiune propunerile de împăcare din partea Porții otomane, se va demite cu ministrii într'o esaminare a acelor6 puncte, cari își cere astădi din partea guvernului se schimbe. Acuma ocupă el6 numai postul6 unui simplu membru al6 bisericii ortodoxe, fără plenipotență și autoritate, de a tracta despre cause bisericești. Acēsta tactică din partea patriarhului este r6te dibace.

Ba am6 putē d6ce, că este logică, d6r prin ea se taie ori-ce drum6 la un6 compromis6, fiind6-că P6rtă nu p6te de felu primi pretențiunile patriarhale, fără de a-și jigni demnitatea sa. Patriarhul6 arată doriința de a se retrage în muntele Atos, ceea ce numai ar încurca lucrul6 mai tare. Din t6te acestea rezultă că situațiunea este astădi tare încordată între P6rtă și între patriarhat6. Legațiunea rusescă oferesce patriarhatului serviciile sale, d6r sub condițiune, ca ea să între cu totul6 în pozițiunea patriarhatului față de guvernul6 turcesc6. Acēsta însă nu-o pot6 face Grecii, căci ar6 însemnă desnaționalizarea bisericii celei mari orientale în fav6rea Slavismului. Grecii sunt f6rte tare amăriți și turburați și nu știu ce să facă, că, decă se vor6 realiza planurile Rusiei, atunci cauza Elenismului este perdută. Grecilor6 nu le este atăt6 de privilegii cātă de Elenismul6 lor6.

Diverse.

(Concertul6 cu dans6) ce l'a dat6 orchestra diletanților6 din Brașov6 Viner6 în 19 l. c. cu concursul6 muzic6i orășănesc6 sub conducerea d-lui A. Brandner av6 un6 succes6 din punct6 de vedere musical6 f6rte bun6. Amintim6 din frumoșa programă Simfonia de Haydn Nr. 5, cu care ne-au surprins6 tinerii diletanți, atăt6 prin predare cātă și prin deslegarea uș6ră a finețelor, pe cari le recere în deoseb6 esecutarea acestei Simfonii. Asemenea și prin Andante cu Variațiuni de Beethoven (pentru instrumente cu arc6r6), ne-a dovedit6 cumcā conducerea lor6 este sigură și aptă. Ca solistă a escelat6 d-ș6ra Grigorovic6 prin predarea unei „Nocturne“ de Chopin (Sarasate pe violă). Dupa esecutarea programei a urmat6 dansul6, care a fost6 f6rte animat6.

(Societatea de lectură „Julia“) a junimei române dela universitatea reg. Francisc6 Iosif6 I din Clușiu, în 29 Faur6 st. n. a. c. va arangia un6 concert6 împreunat6 cu bal6 în favorul6 fondului s6u. Comitetul6 arangiator6 s'a constituit6 în modul6 următ6r6: Nestor6 Văreanu președinte, Georgiu Vertic6 v. președinte, Augustin6 Chețianu secretar6, Georgiu Moga cassar6, Ioan6 Elecheș6 controlor6, Alesandru Șandoru, Constantin6 Pop6, Demetriu Ciuta, Dionisiu Longinu, Emiliu F. Negruțiu, Georgiu Prunaș6, Iuliu Grecu și Iuliu Dombradi membrii în comitet6.

(Reuniunea femeilor6 române din Zernesc6 și jur6) va arangia Duminec6 în 22 Ianuaru (3 Faur6) a. c. în sala edificiului școlar6 din Zerneser un6 bal6. — Începutul6 la 7 6re s6ră precis6. — Bilet6 de intrare 1 flor.

(Balul6 societății „Carpații“) din Bucuresci s'a dat6 în 6 Ianuaru st. v. s6ră c'un6 succes6 strălucit6. Publicul6 a fost6 pe cāt6 de distins6 pe atăt6 și de numeros6. Mai t6te d6mnele și domniș6rele erau în costum6 național6. Jocul6 a ținut6 până dimineța. Cu deosebire aplaudat6 a fost6 „Romana“, ce de trei ori s'a jucat6 în sunetul6 muzic6i Roșiorilor6. Petrecerea a fost6 animat6 și romănescă.

(De lângă castelul6 lui Rareș6) ni se scrie cu data 6 (18) Ianuaru următorele: On. d-le Redactor6! Astă v6ră, când6 s'a ținut6 în Beclean6 (comitatul6 Solnoc6-Dob6ca) adunarea generală a desp. XII al6 Assoc. trans. etc., precum este cunoscut6, t6te au decurs6 în ordine și armoniă. D6r înt6mplându-se o păruelă nu între Romăni, cu atăt6 mai puțin6 în salon6, ci afară la hotar6 între doi ț6rani necăjiți, unul6 dintre vrășmașii noștri s'a apucatu și printr'o f6ie ung. din Clușiu a aruncat6 cu tină în întregă națiunea n6stră d6c6nd6 între multe verđi-uscate, că năsuințele n6stre culturale sunt fantasii fără folos6 că poporul6 nu se deosebescă de animalele s6lbatic6. Noi am6 avut6 cu ce freca hr6n6 sub nasul6 inimicilor6 noștri, d6r foile din Clușiu n'au voit6 a ne publica replica. Acum însă, dupa ce unii din frații Maghiari numai nu ne înecă cu cultura lor6, venim6 a V6 ruga d-le Redactor6 a trece în col6nele prețuitului DV. d6uară următ. Tipu de vieța socială. E vorba de un6 bal6 maghiar6, ce a dat6 în orășelul6 nostru 18 a. c. n. aranjat6 din partea d-lor6 notari6 din Beclean6 și jur6. Decursul6 și reușita morală au fost6 așa de splendide, încăt6 ceva mai „extraordinar6“ abia s'ar6 putē așteptă. Etă momentele de căpeteniă, cari cred6, că vor6 reversă o lumină clară peste tot6 lucrul6. La bal6 n'au participat6 decăt6 trei Romăni 2 notari6 și un6 scriitor6 pretorial6. La 12 6re nopțea, scriitorul6 nostru voind6 a-se depărtă, l'a întrebatu un6 notar6 maghiar6: Mergi acasă? — da! — Bine faci, că mergi acasă — îi replică notarul6 înaintea tuturor6, căci nu ești demnu de-o astfel6 de societate. Decă la moment6 nu întreveniă pretorul6, un6 om6 demn6 de t6ta stina

care a și r6comandat6 tinerului6 nostru să p6rască pe notar6 pentru vătămăre de ou6re, ce s'a și făcut6 — scriitorul6 român6 p6te, că se încurcă într'un6 conflict6 ce putea avē urmări fatale. Un6 alt6 domnu dela bal6 a sărit6 se prindă de găt6 pe economul6 de curte al6 unui conte din ținutul6 acesta și decă nu întreăneea același pretore puțin6 ar fi încăput6 în sală de d-lor6. Astfel6 de lucruri se petrec6 în societatea „6menilor6 de salon6“ din Beclean6, cari se laudă așa de mult6 cu cultura lor6 unгурescă. Premiț6nd6 aceste concluziunea o lăsăm6 la împărțială judecată a binevoitorului6 lector6; totodată nu vom6 să disputăm6 laurii ce-i culeg6 anteluptătorii6 cultur6i moderne și eroii d6lei din 8 a. c. n. 1884. De aceea noi, cari nu ne pricepem6 la lucruri așa de extraordinare — cu atăt6 mai puțin6 simplul6 nostru popor6 — ne vom6 încercă p6te a aranjă — dupa datina vechiă aci în Beclean6 un6 bal6 român6 împreunat6 cu reprezentarea piesei teatrale: „Cărlani“ în favorul6 școl6i romăne din loc6, care pe acēstă cale și-a căștigat6 până acum un6 frum6șel6 ajutor6. Priemiți s. c. l.

(O păruială din cauza limbei.) Senioratul6 evangelic6 (slovăcesc6) din Altsohl a fost6 decis6 în Septembrie an. tr. că Seniorul6 să se folosescă de limba maghiară, în loc6 de cea slovacă, în afacerile administrative față de cei ce știu unгурesce. Înainte cu vreo dou6 septemăni preotul6 slovac6 Emil Bohuslav Laczjak (acela, care ca asistent6 la gimnasiul6 din N. R6cze a d6s6, că dupa fiecare cuv6nt6 unгурesc6 ce trebuie s6-l6 pronunțe își spală gura) trâmise seniorului6 un6 raport6 scris6 slovăcesc6. Seniorul6 cer6 un6 raport6 unгурesc6. În urma acēsta veni se preșentă la el6 Laczjak și-l6 întrebă r6stit6: „Cine le-a imputernicit6 a 'm6 trâmite acēstă scris6re satanică?“ Seniorul6 voia s6-i arate protocolul6, în care se află deciziunea mai susu amintită. Laczjak însă i l'a smăncit6 din mână și a dat6 dou6 palmi6 Seniorului6 așa de țep6nc încăt6 îi cădură ochelarii pe podine. Seniorul6 dupa ce s'a mai recules6 îi arătă atent6torului6 ușa, atunci acesta sări încă odată asupra-i și-i mai dăd6 doi pumni în față. — Acēstă istoriă o reducem6 fidel6 dupa „Pesti Napl6“, căruia îi lăsăm6 și responsabilitatea cu privire la esactitatea ei.

(Un6 consortiu de ucigași.) Un6 filosof6 român6 a d6s6: „Est quoddam animal, quem hominem vocamus“ (Este un6 soi6 de animal6, pe care-l6 numim6 om6). Acēstă filosofic6 sentință a fost6 și este aprig6 combătută chiar6 și în d6ilele n6stre. Îns6 din când6 în când6 natura își bate joc6 și de cei mai profunđi cugetători ai misterilor6 sale și dă drept6 sentinței de sus6. Natura desminte une-ori și acea aserțiune, că cu cāt6 e un6 om6 mai cult6, cu atătă e și mai uman6, mai blând6, mai cruțator6 nu numai față de semenii s6i, ființele cele mai perfecte ale creatorului, d6r chiar6 și față de animale, ființele neraționale. Înalta cultură a poporului6 francesc6 și a poporului6 german6 n'a putut6 împiedeca, ca din sinul6 acestor6 pop6r6 să nu i6să indiviđi, cari se pot6 asemena numai cu canibalii (măncători de 6meni) și cu f6rlele s6lbatic6. Numai dou6 exemple din lumea așa numită criminalistică vor6 fi de ajuns6 spre a proba cele d6se. De vr'o 15 d6ile d6iarele Vienei aduc6 detaieri, ce ocupă columne întregi, despre un6 șir6 de omoruri înfiorăt6re și în speșial6 despre arestarea unui consortiu de trei tălbari: Hugo și Carol6 Schenk (frați) și Carol6 Schlossarek. În urma arestărei acestui consortiu, al6 cărui vătăf6 este Hugo Schenk, s'a descoperit6 un6 șir6 de crime, care șir6 se lungesce din d6 în d6, căci mereu sosesc6 la poliția din Viena arătări despre persoane, cari au dispărut6, fără să li se mai dea de urmă Pers6nele, asupra cărora și-a aruncat6 Hugo Schenk rețeaua și pe cari le-a înscris6 el6 în lista victimelor6 sale, sunt fete tinere dorit6re de a se mărita și cu 6recare avere. Din multele crime s6v6rșite de Hugo Schenk amintim6 numai dou6. Acest6 ucigaș6 a ademenit6 pe la finea lui Maiu a. tr., pe fata Josefina Timal sub cuv6nt6, că o iea de nev6stă, ca să facă cu d6nsul6 o călăt6rie la Cracovia. La Mährisch-Weisskirchen el6 se opri mai multe d6ile, căci acolo i destinas6 locul6 pierđării. Făc6nd6 cu d6nsa mai multe escursiuni prin împrejurime odată stând6 am6ndou6 pe v6rful6 unei stânci prăpăstiose, la p6lele căreia se află un6 lac6, Schlossarek complicele lui, care era ascuns6 acolo îi dăd6 brănci dela spate, așa că nenorocita fată se rostogoli peste stâncă și căd6 cu capul6 și cu membrele sfărămate în lac6, unde, nu numai dupa dou6 luni secând6 apa, a fost6 aflată. Și pe o măt6șă a fetei, cu numele Catarina Timal, a momit6 Hugo Schenk dela Budweis la Viena, sub cuv6ntă, că el6, căsăt6rindu-se cu nep6ta ei Josefina, a cump6rat6 o moșă în Silesia și soția s'a neput6nd6 birui cu economiă, să vină la d6nsa și s6-i stea

într'ajutoriu cu sfatul și cu fapta. Biata femeă luă, la plecarea ei, cu sine toate efectele și paralele sale păstrate parte în numerar, parte în cărțile dela cassa de păstrare. Hugo Schenk o aștepta în Viena și se încartiră cu dânsa într'ună hotelu. A două și plecară amândoi la St. Pölten, unde se întâlniră cu Schlossarek, complicele lui Schenk. De acolo plecară cu toții la Pöchlarn. Pe drumu tâlharii o junghiară ea pe o vită și, fiindu-că nu muri îndată, o suguramară, apoi o despoiară aproape de totu ce avea la dânsa, îi legară de gât o pără de 15 chilograme (ca să nu o arunce apa afară) înveluită într'unu servet și o aruncară în Dunăre, de unde fu scosă numai după câteva luni într'o stare de putrețiciune foarte înaintată, încatu numai după lucrurile aflate la dânsa a pututu fi cunoscută. Ei n'au jăfuit'o de totu, pentru ca să se credă, că n'a fostu omorită pentru părăle.

Fiindu întrebatu Hugo Schenk de judele de investigațiune, decă a comisă seu nu crimele, de cari este învinuită, răspuse c'unu cinismu ne mai pomenitu și cu nisece observațiuni sarcastice. Cându era să fie transportatū din închisorea poliției la criminalu, a făcutu o mărturisire îngrozitoare. Șapte persoane se mai aflau încă proscrise pe lista sa. O fată tină și frumoasă, care servece ca bucătărăsă într'unu hotelu mare din Viena și are vr'o 4000 fl., era cea d'ântăia candidată la mörte pe acestă listă, până și locul și timpul uciderii era hotărît. Domnișora de Malfati, care locuesce în Hietzing (o comună de lângă Viena), într'o vilă singuratică și la care a fostu în serviciu amanta lui din urmă (cu care a locuitu Schenk împreună în Linz, unde a și fostu arestatū), Emilia Eder, figurază în locul alu doilea pe lista lui, dimpreună cu servitorul și servitorea ei. Emilia Eder avea să mijlocască intrarea în vilă. Dér și acēsta, ca una, care scia de crimele sale, avea să fie delaturată prin mörte. După sēvēșirea tuturor crimelor înregistrate în lista lui, voia Hugo Schenk să se căsătorască cu una Höchmann și apoi să trecă la America și să mănănce în liniște banii răpiți dela nenorocitele victime.

Grózniculū erou alu acestui lanțu de crime, Hugo Schenk, a studiatu 5 clase gimnasiale în Moravia și a ascultatū doi ani la politechniculū din Viena ca auditorū extraordinarū, din care causă se da totu de inginerū. Elū e căsătoritū și nevasta lui trăiesce într'o localitate din Austria de josū. Fratele seu Carolū era împiecatū la o gară de ale Vienei.

(Depeșile în China.) Se scie, că Chinesii n'au alfabetu și că ei represintă fie-care din cele 17,000 cuvinte din limba lorū printr'unu semn de scriere particularu. Pentru a transmite depeșele lorū, ei au fostu nevoiți să numeroteze toate cuvintele. Resultă că transmiterea depeșelorū este multu mai grea în China de cātu ori-unde. Trebuie, în adevărū, să se traducă mai întâi depeșă în numere, să fie transmisă, apoi la sosire să se facă operațiunea inversă. — Fiindu-că e vorba de depeșe, amintimū, că acea care a fostu trimisă din Tonkin la 25 Decembre trecutū de către admiralulū Courbet ministrului de marină la Paris, și care dă în modu exactu numele oficerilorū și soldațilorū uciși seu răniți la luarea Son-Tayului, a costatū bagatela de 25 mii lei.

(Uciderea unui abate.) Din Roma se serie: În noptea de Joi spre Vineri abatele generalū alu Benedictinilorū din Montevergine, Gulielmū de Cesare, a fostu aflatu junghiatū în locuința sa. Se dice, că motivulū omorului este jalusia și că locuința abatelui a fostu jăfuită. Unu servitorū și o servitorea au fostu arestați.

Springu 1 (13) Ianuaru 1884.

(Mulțămire publică.) După multe necăsuri și suferințe, de cari suferă poporulū nostru în timpulū presente ne bucurămū și noi, cându se află vr'unu d-nu în comunele nostre romănesci, care nu cugetă numai a se folosi de bunătatea și loialitatea Romănilorū noștri, ei vedëndu miseria și sērăcia, ce s'a încuibatū la noi de unu timpū încōce se mai îndură a sări și în ajutorulū celorū lipsiți. Acestū domnū este D. Constantinū de Colbăși, proprietarū și arēdatorele în comuna noastră Springu, carele e nobilū nu numai după nume dēr și după faptele sale. D-sa a provēqtu cu toate vestmintele necesare pe 6 copii și pe 20 copii cu cărți și tablile de scrisū. Pentru acestă faptă marinimosă subscrierulū în numele celorū împărășiți exprimă cea mai fierbinte mulțumită susu numitului domnū, care a făcutu nu numai o rară binefacere, ci a implutū de-o nespūsă bucuriă inimele acelorū copii. Dorescū să aibă cātu mai mulți imitatori; să trăiescā la mulți ani. Primesce D-le Redactorū ș. c. l.

Petru Cordea,
parochū gr. cat.

Bibliografiă.

1. **Insemnătatea sciințelorū naturale și reformele ce le reclamă studiulū lorū în școlele nostre.** Disertațiune ținută la 5 Iuniu 1881 în adunarea generală a reuniunii Mariane în Borgo-Prundu de Dr. A. P. Alexi. Bucuresci, tip. Academiei române 1883. — Estrasū din ȋiarulū „Educatorulū”. O broșură de 42 pag. Prețulū 50 bani = 25 cr. v. a. Se găsesce la autorū.

2. **Esposițiunea națională de arte și industriă dela Moscva,** dare de semă adresată d-lui ministru alu agriculturii, comerțului și lucrărilor publice de P. S. Aurelianū. Partea I: Industria. Bucuresci, tip. Academiei române. 1883. Unu volumū în 8° cu 102 pag.

3. **Posta és tavori Kalauz** (Călēză pentru postă și telegrafū.) A legujabb szabályok szellemében összeallították: Deák Imre, k. postatiszt és sz. a. honv. hadnagy és Szinte Ferencz, kir. táv. tiszt. Ára 40 kr. o. é. Brassó Römer és Kamner 1883. — Se recomăndă acelora cari cunoscū limba ungrēscă; acēsta broșurică se află de vëndare la d. oficialū de postă Americū Deak în Brașovū. Ni se comunică, că mai încolea va apăre și o edițiā germānă și una romănescă.

4. **Căsătoria față cu codulū civilū și cu articolulū 22 din constituțiā,** de George Filitti, procurorū generalū pe lângă înalta curte de casațiā și de justițiā. Bucuresci, tip. Curții regale. 1883. O broșură în 8° cu 40 pag.

5. **Istoria literaturii române în usulū tinerimeri** studiōse de Ionū Lăzăriciū, profesorū. Sibiu, tip. W. Krafft. 1884. Unu volumū în 8° cu 174 pag. Prețulū 1 fl. v. a. — În lipsa cea mare de manuale de asemenea natură lucrarea d-lui Lăzăriciū este cātu se pōte de binevenitū. D-lū Lăzăriciū tracteză și despre autorii noștri din prezentū.

6. **Higienă poporală cu privire la sātēnulū romānū.** Învēțături practice pentru preoți, învēțatori, seminare, școle normale, licee și pentru toți aceia, cari ținū la sātēntatea poporului dela țēră (cu figuri în teștū) de Dr. G. Vuia, medicū la băile din Mehadia și profesorū de igienă la institutulū teologicū-pedagogicū din Aradū. Aradū, 1884. tip. diecesanū. Prețulū 1 fl. = 2 lei 50 bani. Unu volumū în 8° cu 120 pag. — Amū dori, ca acēstă folositoare carte să pētrundă în toate colțulețele locuite de Romāni și peste totū să fie studiată și urmată cu sātēniā. Ea este scrisă astfel, încātu ori și cine o pōte înțelegē fără nieri o greutate. Atragemū mai cu semă atēnțiunea d-lorū preoți și învēțatori.

Nr. 180,884.

Publicațiune !

În urma concludului reprezentanței comunale din 19 Novembre 1883, aprobatū de congregațiunea comitatensă în ședința extraordinară din 10 Decembre 1883, se aduce la cunoștința publică, că spre acoperirea deficitului budgetului pe anulū 1884 s'a stabilitū pentru anulū curentū unū aruncū comunalū de 18 percente (18%) și să va încassa pe basa §-lui 43 alū art. de lege XLIV din 1883.

Brașovū în 12 Ianuaru 1884.

3—3 Magistratulū orășānescū.

Sz. 7573 883 tkv.

Arverési hirdetményi kivonat.

A brassói kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhirrē teszi, hogy Stēfán Dumitrunē végrehajtónak Sirbu Iuon és neje Mária végrehajtást szennelleni 320 frt. tōkekōvetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében a brassói kir. törvényszék területē lévō brassói 678. szjtkvben A + a 1. rendszám alatt felvett hárta az árverést 400 frt. ban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennmēgjelölt ingatlanhoz az 1883 évi Martius hó 9 napján délelōlt 9 órakor a telekkönyvi hatóság irōjában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándēkozók tartoznak az ingatlan csārának 10 %-át vagyis készpénben, vagy az 1883 LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított az 1881. évi novemberhō 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékkē értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénz a bírōságnál elōleges elhelyezésérōl kiállított szabadszeri elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Brassó 1883 évi szeptember hó 22-ik napján.
A brassói kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Reuniunea femeilorū romāne din Brașovū va da

Sāmbātā în 14 (26) Ianuaru a. c. în sala
lulū Nr. 1

UNŪ BALŪ

în favorulū fetițelorū sārāce.

Bilete de intrare : parterre și pe galeriā a 100 cr. se află la domni : N. I. Ciureu, librariu, M. L. László și la Frații Simay.

Inceputulū la 8 ore sēra. 2—

Nou abonamentū la

„Gazeta Transilvaniei.”

Cu 1-a Ianuaru st. v. 1884 sa inceputu unū abonamentū, la care invitāmu pe onorații abonații și sprijinitori ai fōiei nostre, rugāndu-i ca binevoiescā a si-lu reînōi de cu vreme pentru ca rulū să li se pōtā espeda promptū și fără întrerupere.

Domnii noi abonați, și cari n'au acatātū costulū abonamentului sunt rugați ne trimitē banii seu directū prin mandatū postalū, seu prin Domnii, la cari subscrierū abonamentulū.

Prețulū abonamentului, ce se pōte tramite ușorū prin mandate postale, este :

pentru Austro-Ungaria cu posta : pe trei 2 fl. 50 cr., pe șēse luni 5 fl.; pe anū 10 fl.

pentru Romānia și alte țērī esterne : pe trei 7 franci, pe șēse luni 14 franci, pe anū 28 franci.

Scrisorile sunt a se adresa la Redacțiunū „Gazetei Transilvaniei” în Brașovū.

Se vëndu și se schimbă toate obiectele de ceasornicaria.

Ed. I. Dressnandt
ceasornicaru
în Brașov, Strad'a Vamei Nr. 2.
(din josu de biseric'a catolica)
isi recomanda bine assortatulu seu
Depozitu de totu felulu de ceasornice
de cūalitatea cea mai buna, cu pretiuri forte moderate.
Toate reparaturile si comāndele se eșecutēza promptu, solidu si pe langa garantia conscientioșā.
Comāndele în casu se nu convina obiectele se primescu înapoi fara nieri o perdere.

Obiectele comādate, decā nu convinu se primescu îndereptu fara scādimentu.

Editorū : Jacobū Mureșianū.

Redactorū responsabilū : Dr. Aurel Mureșianū.

Tipografia : Ioanū Gōtt și fiū Henricū.